

Правила заготівлі живиці в лісах України

ПОСТАНОВА

від 8 лютого 1996 р. N 185

Київ

Про затвердження правил заготівлі

живиці в лісах України

Відповідно до статті 61 Лісового кодексу України (3852-12) Кабінет Міністрів України п о с
т а н о в л я є:

Затвердити Правила заготівлі живиці в лісах України (додаються).

Прем'єр-міністр України Є.МАРЧУК

Міністр

Кабінету Міністрів України В.ПУСТОВОЙТЕНКО

Інд.22

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

ПРАВИЛА

заготівлі живиці в лісах України

Загальні положення

1. Ці Правила визначають порядок заготівлі живиці у хвойних насадженнях і обов'язкові для виконання всіма постійними і тимчасовими лісокористувачами, які проводять заготівлю живиці в лісах України.
2. Ділянки для заготівлі живиці визначаються відповідно до матеріалів лісовпорядкування та планів рубок головного користування.
3. Право на заготівлю і вивезення живиці лісокористувачеві надає лісорубний квиток, який видається на весь термін експлуатації ділянки, призначеної для підсочки.
4. Роботи, пов'язані з проведенням підсочки, повинні бути завершені не пізніше 1 листопада року закінчення підсочки.

Сировинна база підсочки

5. Основу сировинної бази підсочки становлять стиглі та пристигаючі насадження I - IV класів бонітету, в складі яких налічується 40 і більше відсотків придатних для підсочки дерев хвойних порід, що після закінчення терміну підсочки будуть призначені до суцільної або останнього прийому поступової рубки головного користування.
6. Придатними для підсочки вважаються здорові екземпляри дерев діаметром 20 сантиметрів і більше, що не мають значних пошкоджень.

Здорові дерева діаметром до 20 сантиметрів, а також дерева, що мають значні механічні

пошкодження, ослаблені та пошкоджені раком-сірянкою більш ніж на 50 відсотків окружності стовбура, призначаються для підсочки тільки за 2 роки до рубки.

7. Для підсочки передаються стиглі насадження: сосни не раніше ніж за 10 років, ялини - за 3 роки, модрина - 5 років до призначення їх до суцільної рубки або останнього прийому поступової рубки.

Підсочка пристигаючих насаджень сосни допускається за браком стиглих соснових деревостанів.

8. Для підсочки також можуть призначатись:

смолопродуктивні насадження V класу бонітету залежно від місцевих умов;

рідколісся;

селекційно-насінневі ділянки, плюсові дерева, насінники, насінневі куртини і смуги, які виконали свої функції і призначені до рубки;

насадження, в складі яких налічується менше 40 відсотків придатних для підсочки дерев;

насадження на земельних ділянках лісового фонду, що в установленому порядку призначені для розчищення.

Термін підсочки для цих насаджень встановлюється залежно від терміну призначення їх до рубки і не повинен перевищувати наведеного у пункті 7.

9. Для підсочки не призначаються:

насадження в осередках розмноження шкідників до їх ліквідації;

насадження в лісах, де згідно з законодавством не допускається проведення рубок головного користування;

насадження, послаблені внаслідок пожеж, пошкоджені шкідниками, хворобами та іншими несприятливими факторами;

насадження, в яких передбачається проведення вибіркової рубки головного користування.

Відведення і передача насаджень для підсочки

10. Для кожного постійного лісокористувача (далі - лігосп) лісовпорядні органи під час проведення лісовпорядкування складають план підсочки насаджень з розподілом за роками,

який відповідає плану рубок головного користування.

11. Лісгосп щорічно, не пізніше 1 березня року, який передує року початку підсочки, на підставі документів лісовпорядкування складає проект плану відводу насаджень для підсочки.

12. Підприємства, установи, організації та громадяни, які виконуватимуть роботи з заготівлі живиці, повинні ознайомитись з проектом плану відводу насаджень для підсочки, у разі потреби обстежити їх в натурі і не пізніше 1 травня подати свої зауваження лісгоспу.

Лісгосп на підставі цих зауважень може внести зміни до проекту плану. План відводу насаджень для підсочки затверджується керівником лісгоспу.

13. Лісгосп згідно з планом відводу насаджень для підсочки, а також рішенням обласної державної адміністрації про розподіл ліміту заготівлі живиці відводить насадження у натурі (на місцевості) і здійснює попередню передачу підприємствам, установам, організаціям і громадянам, що виконуватимуть роботи з підсочки. Передача насаджень оформляється актом встановленого зразка (додаток N 1) і завершується не пізніше 31 жовтня, що передує року початку підсочки. До акта додаються картографічні матеріали (копії з планшетів) на ділянки, що передаються для підсочки.

Лісгоспи ведуть книги обліку насаджень, переданих для підсочки (додаток N 2).

14. Відведення насаджень і оформлення їх в натурі проводиться згідно з Правилами відпуску деревини на пні.

15. Загальна площа насаджень, що передається для підсочки, не повинна перевищувати 10 розрахункових лісосік.

У разі потреби проведення позапланових рубок, що дозволяються у встановленому порядку, для підсочки можуть передаватися додаткові площі соснових насаджень.

16. Насадження передаються для підсочки на весь період експлуатації і призначаються до рубки тільки після закінчення встановленого терміну підсочки.

17. У разі різкого спаду виходу живиці на багатьох деревах та виявлення ознак заселення деревостанів шкідниками державним органом лісового господарства області створюється комісія за участю лісопатолога та представника лісокористувача, що провадить підсочку, з метою встановлення причин цього явища і визначення можливості подальшого провадження підсочки. За наслідками роботи комісії складається акт. У разі неучасті представника лісокористувача, що провадить підсочку, у роботі комісії складений нею акт є правомірним.

Дострокове вилучення насаджень з підсочки проводиться за рішенням Мінлісгоспу.

18. У разі коли лісокористувачі, які ведуть роботи з заготівлі живиці, відмовляються від їх подальшого ведення або не ведуть роботи на переданих їм насадженнях протягом сезону, питання про передачу таких насаджень іншим лісокористувачам вирішується у

встановленому порядку до початку наступного сезону підсочки.

Термін і порядок провадження підсочки сосни

19. Залежно від тривалості підсочки і терміну надходження підсочуваних насаджень до рубки відрізняють дві категорії підсочки:

I категорія - у насадженнях, що призначаються до рубки через

1-3 роки;

II категорія - у насадженнях, що призначаються до рубки через

4-10 років.

Під час переходу насадження з однієї категорії до іншої змінюються технологічні параметри підсочки.

Тривалість провадження підсочки за тією чи іншою категорією наведено у таблиці 1 додатку N 3.

20. Підсочка включає такі види робіт: підготовчі, основні виробничі і завершувальні.

Підготовчі роботи здійснюються з метою створення безпечних і сприятливих умов праці (розчистка місця роботи, вилучення небезпечних дерев, обрубка сучків, які заважають закладанню кар тощо), а також включають будівництво споруд тимчасового призначення, під'їзних шляхів, відбір придатних для підсочки дерев, розмітку, підрум'янення і контуровку кар, проведення жолобків, встановлення кароустаткування, перелік дерев, кар тощо.

Підготовчі роботи можуть проводитись з моменту підписання акта передачі насаджень для підсочки.

Проведення жолобків і встановлення кароустаткування здійснюється у весняний період після розмерзання деревини.

Забороняється прикріплювати кароустаткування до дерев цвяхами.

Основні виробничі роботи включають проведення періодичного збору живиці і баррасу, чищення жолобків, регулярне нанесення підновок тощо. Підновки наносяться протягом усього вегетаційного періоду, як правило, при середньодобовій температурі вище +7 градусів С.

Завершувальні роботи - збирання і прибирання устаткування.

21. Кари розташовують по окружності стовбура так, щоб міжкаркові ремені були однакової ширини, мінімальна ширина міжкаркового ремня повинна бути не менше 10 сантиметрів.

Загальна ширина міжкаркових ременів і кількість кар на деревах для різних категорій підсочки наведено у таблиці 2 додатку N 3.

22. Ширина кари для кожного ступеня товщини дерев визначається розміром кари по окружності стовбура до початку міжкаркових ременів.

Довжина кар визначається типовими технологічними схемами підсочки. У межах встановленої довжини кари залишаються перемички між підновками різних років (під час підсочки з сірчаною кислотою до 10 сантиметрів, з іншими стимуляторами та при звичайній підсочці - до 5 сантиметрів).

23. Збільшення ширини та довжини кар понад встановлені цими Правилами розміри не допускається.

24. Під час провадження підсочки в соснових насадженнях дозволяється використовувати стимулятори виділення живиці, наведені в таблиці 3 додатку N 3.

Всі стимулятори виходу живиці застосовують у вигляді водних розчинів активних речовин та їх сумішей різної концентрації. Хлорне вапно застосовується у вигляді пасти, сірчана кислота 50-96 відсоткової концентрації - в рідкому стані або загущена каоліном.

Промислове застосування нових стимуляторів, не зазначених у цих Правилах, дозволяється Мінлісгоспом.

25. Протягом одного сезону підсочки не дозволяється застосовувати на одних і тих же деревах різні стимулятори.

26. На початку першого і в кінці кожного сезону підсочки з застосуванням сірчаної кислоти обов'язково наносяться запобіжні підновки без кислоти з залишенням перемичок завширшки 1,5-3 сантиметрів.

Запобіжні підновки на початку сезону наносяться за 3-4 дні до початку робіт, а в кінці сезону - одночасно з останнім обходом.

27. Застосування сірчаної кислоти для підсочки послаблених насаджень і тих, що ростуть на заболочених ґрунтах, забороняється.

28. Насадження, які підсочувались із застосуванням сірчаної кислоти, повинні надходити до рубки зразу після закінчення терміну їх експлуатації підсочкою.

29. Вимоги щодо додержання пауз здимки, відстані між підновками, глибини підновки і жолобка залежно від категорій підсочки і стимуляторів виділення живиці наведено у таблиці

4 додатку N 3.

30. Підсочка повинна провадитись за типовими технологічними схемами, наведеними у додатку N 4.

31. Довготермінова 10-річна підсочка із застосуванням сірчаної кислоти 50-75 відсоткової концентрації, загущеної каоліном, провадиться за схемою 4 додатку N 4.

Короткотермінова підсочка провадиться інтенсивними способами, переважно із застосуванням сірчаної кислоти, з додержанням технологічних параметрів викладених, у пунктах 26 і 29 за схемами 5 і 6 додатку N 4.

32. У незапідсочуваних насадженнях, що призначаються до рубки у найближчі роки, може провадитись короткотермінова підсочка інтенсивними способами.

Термін і порядок провадження підсочки в інших хвойних насадженнях

33. Термін, порядок та технологія заготівлі живиці в інших хвойних насадженнях встановлюється Мінлісгоспом.

Контроль за додержанням правил заготівлі живиці і відповідальність за їх порушення

34. Контроль за додержанням правил заготівлі живиці здійснюється державними органами лісового господарства.

35. Державні органи лісового господарства щорічно на початку сезону підсочки перевіряють використання насаджень, переданих для підсочки, та їх стан, дотримання технологій підсочки, правил використання стимуляторів. У кінці сезону здійснюється огляд насаджень в порядку, встановленому Вказівками огляду місць рубок, підсочки насаджень та заготівлі другорядних лісових матеріалів.

36. Відповідальність за своєчасне відведення та передачу насаджень для підсочки покладається на постійного лісокористувача.

Підприємства, установи, організації та громадяни, які провадять підсочку з порушенням цих

Правил, несуть відповідальність у порядку, встановленому законодавством України.

Додаток N 1

до Правил заготівлі живиці в лісах України

АКТ

попередньої передачі насаджень для підсочки

" " _____ 19 р.

_____ (найменування постійного лісокористувача)

передав для підсочки представнику _____

_____ (найменування підприємства, установи, організації, прізвище,

ім'я, по батькові громадянина, що провадять підсочку)

на підставі доручення N ____ від " " _____ 19 р. такі насадження:

Ліс-|Гру|NN |NN |Площа,|Вік |Склад|Термін підсочки|Кіль|При-
ниц-|па |квар|ді-|гекта-|насад- |насад|-----|кіс-|міт-
тво |лі-|та- |лян|рів |жень |жень |поча-| закінчен|ть |ка
сів	лів	ки		років		ток	ня	де-
				(за мате				рев,
				ріалами				що
				лісовпо-				не

т|л|а |о |г|мате-|н|ред-|руб- |-----| під-|лісо- |руб- |к
в|і|л |к |а|ріала|а|ньої|ного | п | за- |сочки|заго- |ного |а
о|с|і | | |ми лі|с|пере|квит-| о | кін-|(від-|тiве- |квит-|
і	в			совпо	а	дачі	ка	ч	чен-	почи-	льника	ка
в				рядку	д	наса		а	ня	нок,		
				ван-	ж	джен		т		дост-		
				ня)	е	ня		о		роко-		
					н			к		ве ви		
					ь					лучен		
									ня)			

Додаток N 3

до Правил заготівлі живиці в лісах України

Таблиця 1

Тривалість підсочки за встановленою
категорією

Термін підсочки, років	Період підсочки (роки з початку експлуатації)	Тривалість підсочки, років	Категорія підсочки
до 10	від 1 року по 7 рік	7	II
	від 8 року по 10 рік	3	I

Таблиця 2

Загальна ширина міжкаркових ременів і кількість
кар на деревах для різних категорій підсочки

Ступені товщини стовбура з корою на висоті метра, см	I категорія		II категорія	
	кількість кар на дереві, штук	загальна ширина міжкаркових ременів, см	кількість кар на дереві, штук	загальна ширина міжкаркових ременів, см
20	1	20	1	30
24	1-2	20	1-2	30
28	1-2	20	1-2	30
32	2	20	2	32
36	2	20	2	36
40	2	24	2	40
44	2	24	2	44
48	2	24	2	48
52	2	30	2	52
56	2	30	2	56
60	2	30	2	60
понад 60	2-3	40	2-3	дорівнює діаметру дерева

- Примітки: 1. Під час підсочки із застосуванням сірчаної кислоти загальна ширина міжкаркових ременів збільшується на 4 сантиметри.
2. В останній рік перед рубкою насадження, допускається ведення підсочки з одним міжкарковим ременем шириною не менше 10 сантиметрів.
3. Міжкаркові ремені закладаються тільки на здоровій частині стовбура.

Продовження додатка N 3

Таблиця 3

ПЕРЕЛІК

дозволених для використання стимуляторів
виділення живиці та терміни їх застосування

Найменування стимуляторів, склад і концентрація речовини у робочому розчині, відсотків	Термін застосування, років до рубки
Екстракт кормових дріжджів (ЕКД) 0,2 - 0,25	10
Настойка кормових дріжджів (НКД) 2,5 - 5	10
Сульфітно-дріжджова бражка і сульфітно-спиртова барда 25	10
Кукурудзяний екстракт 1	10
Хлорне вапно 70	3
Сірчана кислота: рідка 50 - 96	3
загущена каоліном 50 - 75	3

Активізуючі добавки до стимуляторів з кормових дріжджів та концентратів барди:

поварена сіль 1,5	10
березовий сік 97	10
попіл деревних порід 0.3	10

Продовження додатка N 3

Таблиця 4

Технологічні параметри підсочки залежно від категорії підсочки і стимуляторів виділення живиці

Вид підсочки, найменування стимуляторів	Категорія підсочки	Пауза здимки, днів	Відстань між підновками, мм	Глибина підновки, мм	Глибина жолобка, мм
Звичайна	I	2-5	5-15	2-6	3-8
	II	3-5	5-15	2-4	2-6

Із застосуванням екстракту і настойки кормових дріжджів, кукурудзяного

екстракту,

сульфітно-спир-

тової барди,

сульфітно-дріжд-

жової бражки та

їх суміші з ак-

тивними добав-

ками

I

2-5

8-20

1-4

2-6

II

3-7

10-20

1-4

2-6

Із застосуван-

I

7-10

20-25

1-4

1-6

ням хлорного

II

10-14

25-40

1-4

1-6

вапна

Із застосуван-

ням сірчаної

кислоти:

рідкої 96-від-

I

7-14

20-30

1-2

2-3

соткової рідкої

50-75-відсотко-

вої

загущеної као-

I

70-10

20

1-2

2-3

ліном

I

10-14

30-40

1-2

2-3

50-75-відсотко-

II

14-18

40-50

1-2

2-3

вої

Додаток N 4

до Правил заготівлі живиці в лісах України

ТИПОВІ ТЕХНОЛОГІЧНІ СХЕМИ ПІДСОЧКИ СОСНИ

| \ /-|-- 470

| \ 7/-|-- 420

| \ 6/-|-- 370

| \ 5/-|-- 320

| \ 4/-|-- 275

| \ 3/-|-- 230

| \ 2/-|-- 190

| \ 1/-|-- 150

СХЕМА 1

10-річної підсочки

Підсочка починається на висоті 150 см і протягом 7 років провадиться знизу вгору, а останні 3 роки - зверху вниз.

| \ /-|-- 135

| \ 8/-|-- 95

| \ 9/-|-- 55

| \10/-|-- 10

| \ /-|-- 470

| \10/-|-- 420

| \ 9/-|-- 370

| \ 8/-|-- 320

| \ 7/-|-- 270

| \ 6/-|-- 225

| \ 5/-|-- 180

| \ 4/-|-- 135

СХЕМА 2

10-річної підсочки

Підсочка починається на висоті 130 см і протягом 3 років провадиться зверху вниз, а наступні 7 років - знизу вгору.

| \ /-|-- 130
| \ 1/-|-- 90
| \ 2/-|-- 50
| \ 3/-|-- 10

| \ /-|-- 470
| \10/-|-- 420
| \ 9/-|-- 370

СХЕМА 3

10-річної підсочки

| \ 8/-|-- 320
| \ 7/-|-- 275
| \ 6/-|-- 230
| \ 5/-|-- 205
| \ 4/-|-- 180
| \ 3/-|-- 166
| \ 2/-|-- 130
| \ 1/-|-- 110
| \ 1/-|-- 90
| \ 2/-|-- 70
| \ 3/-|-- 60
| \ 4/-|-- 30
| \ 5/-|-- 10

Схема призначена для широкого застосування.

Підсочка починається з висоти 110 см

і протягом перших 5 років провадиться

двохярусним способом з чергуванням підновок

за ярусами. Останні 5 років підсочка

провадиться знизу вверху.

| \ /-|-- 470
| \10/-|-- 420
| \ 9/-|-- 370

СХЕМА 4

10-річної підсочки

| \ 8/-|-- 325
| \ 7/-|-- 280

Схема призначена для широкого застосування.

Підсочка починається з висоти 10 см і

| \ 6/-|-- 235 протягом всього терміну провадиться
| \ 5/-|-- 190 знизу ввєрх.
| \ 4/-|-- 145
| \ 3/-|-- 100
| \ 2/-|-- 55
| \ 1/-|-- 10

| \ /-|-- 230 СХЕМА 5
| \ 3/-|-- 180 короткотермінової підсочки
| \ 2/-|-- 140 Підсочка починається з висоти 100 см
| \ 1/-|-- 100 і протягом 3 років провадиться знизу
ввєрх, а наступні 2 роки - звєрху вниз.
| \ /-|-- 90 Сірчана кислота може застосовуватися за
| \ 4/-|-- 50 2 роки до надходження лісосіки до рубки.
| \ 5/-|-- 10 Підсочка за цією схемою допускається у
разі проведення позапланових рубок,
дозволених у встановленому порядку.

| \ /-|-- 410
| \ 5/-|-- 370
| \ 4/-|-- 330 СХЕМА 6
| \ 3/-|-- 290 короткотермінової підсочки
| \ 2/-|-- 250 Підсочка починається на висоті 210 см
| \ 1/-|-- 210 і протягом всього терміну провадиться
двохярусними карами.
| \ /-|-- 200 Підсочка за цією схемою допускається
| \ 1/-|-- 170 тільки у разі проведення позапланових

| \ 2/-|-- 140 рубок, дозволених у встановленому
| \ 3/-|-- 100 порядку.
| \ 4/-|-- 55
| \ 5/-|-- 10

Примітка. У всіх технологічних схемах цифри з правого боку
вказують межу кар, а цифри в центрі - роки
підсочки.